

Lieta C-652/23

**Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu kopsavilkums saskaņā ar Tiesas
Reglamenta 98. panta 1. punktu**

Iesniegšanas datums:

2023. gada 2. novembris

Iesniedzējtiesa:

Landesverwaltungsgericht Steiermark (Austrija)

Datums, kurā pieņemts iesniedzējtiesas nolēmums:

2023. gada 17. oktobris

Pieteicēja:

pro medico Handels GmbH

Atbildētāja:

Bürgermeisterin der Stadt Graz

Pamatlietas priekšmets

Regulas (EK) Nr. 178/2002 interpretācija attiecībā uz to, vai tiesisks ir aizliegums laist tirgū pārtikas produktu, kas gadījumā, ja tas tiek lietots uzturā, kā paredzēts, ievērojami pārsniedz Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādes (turpmāk tekstā – “EFSA”) norādīto pieļaujamo diennakts patēriņa devu.

Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu priekšmets un tiesiskais pamats

Savienības tiesību normu interpretācija (LESD 267. pants), it īpaši:

Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 178/2002 (2002. gada 28. janvāris), ar ko paredz pārtikas aprites tiesību aktu vispārīgus principus un prasības, izveido Eiropas Pārtikas nekaitīguma iestādi un paredz procedūras saistībā ar pārtikas nekaitīgumu (OV 2002, L 31, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – “Regula Nr. 178/2002”).

Prejudiciālie jautājumi

1. Vai Regulas (EK) Nr. 178/2002 14. panta 2. punkta b) apakšpunkts kopsakarā ar 14. panta 5. punktu ir jāinterpretē tādējādi, ka tas nepieļauj tādu dalībvalsts tiesisko regulējumu vai interpretāciju, saskaņā ar kuru konkrēta pārtika ir uzskatāma par nederīgu lietošanai cilvēku uzturā, ja netiek nodrošināta tās lietošana atbilstoši paredzētajai lietošanai, – neatkarīgi no tā, vai pastāv Regulas Nr. 178/2002 14. panta 5. punktā minētie apstākļi, kuru dēļ pārtika kļūst nelietoājama cilvēku uzturā (piesārņojuma dēļ, ko radījis kāds svešķermenis vai kas cits, vai pūšanas, bojāšanās vai trūdēšanas dēļ)?

2. Ja atbilde uz pirmo jautājumu būtu noliedzīga:

Vai Regulas Nr. 178/2002 14. panta 2. punkta b) apakšpunkts kopsakarā ar 14. panta 5. punktu ir jāinterpretē tādējādi, ka konkrēta pārtika ir uzskatāma par nederīgu lietošanai cilvēku uzturā, ja gadījumā, kad tā tiek lietota uzturā atbilstoši paredzētajai lietošanai, tā izraisa tā rādītāja (ievērojamu) pārsniegumu, kuru EFSA, novērtējusi šā pārtikas produkta sastāvā esošu minerālvielu, ir atzinusi par maksimālo pieļaujamās diennakts devas (*Tolerable Upper Intake Level*; turpmāk tekstā – “UL”) rādītāju.

3. Ja atbilde uz otro jautājumu būtu apstiprinoša:

Vai EFSA noteiktā cinka robežvērtība ir juridiski saistoša vai tomēr ir pieļaujams arī šīs robežvērtības pārsniegums, ja atbilstoši Regulas Nr. 178/2002 14. panta 3. punkta b) apakšpunktam produktam ir pievienota informācija, ka šis produkts ir derīgs tikai konkrētam personu lokam un vienīgi ar nosacījumiem, ka netiek papildus lietoti citi cinku saturoši preparāti un ka šā produkta lietošana ir ierobežota laika ziņā?

Piemērojamās Savienības tiesību normas

Regula Nr. 178/2002, it īpaši tās 14. panta 2. punkta b) apakšpunkts, 14. panta 5. punkts un 14. panta 3. punkta b) apakšpunkts

Piemērojamās valsts tiesību normas

Bundesgesetz über Sicherheitsanforderungen und weitere Anforderungen an Lebensmittel, Gebrauchsgegenstände und kosmetische Mittel zum Schutz der Verbraucherinnen und Verbraucher (Lebensmittelsicherheits- und Verbraucherschutzgesetz) [Federālais likums par pārtikas produktu, patēriņa produktu un kosmētikas produktu nekaitīguma un citām prasībām patērētāju aizsardzības vajadzībām (Pārtikas nekaitīguma un patērētāju aizsardzības likums)] (turpmāk tekstā – “LMSVG”)

Īss pamatlīetas faktisko apstākļu un tiesvedības izklāsts

- 1 Ar 2022. gada 23. maija lēmumu *Bürgermeisterin der Stadt Graz* [Grācas pilsētas pašvaldības vadītāja] aizliedza Grācā (Austrija) reģistrētajai sabiedrībai *pro medico Handels GmbH* uz *LMSVG* 39. panta 1. punkta 1. apakšpunkta pamata laist tirgū pārtikas produktu, kas nav nekaitīgs, proti, “*Zink – Zinkciträt*” (turpmāk tekstā – “strīdīgais produkts”). Turklāt atbilstoši *LMSVG* 39. panta 1. punkta 9) apakšpunktam tā uzdeva izņemt to no aprites tirgū vai attiecīgi [informēt] patērētājus par tā atsaukšanu.
- 2 [Tajā bija noteikts, ka] aizliegums laist tirgū ir spēkā līdz brīdim, kad tiks novērsti apstākļi, kuru dēļ šis produkts nav derīgs lietošanai cilvēku uzturā.
- 3 Šis lēmums būtībā bija balstīts uz *Österreichische Agentur für Gesundheit und Ernährungssicherheit GmbH* 2021. gada 29. novembra atzinumu.
- 4 Kā teikts šajā atzinumā, “*Zink – Zinkciträt*” marķējumā ir uzrādīts, ka viena tā kapsula satur 30 mg cinka, tātad cinka saturu, kas atbilst diennakts devai 37 mg. 2016. gadā *Österreichisches Lebensmittelbuch* [Austrijas pārtikas produktu vadlīniju krājumā; turpmāk tekstā – “*ÖLB*”) esot publicēts ieteikums par maksimālajām devām vitamīniem, minerālvielām un uztura bagātinātājiem; cinka deva esot 15 mg diennaktī.
- 5 *EFSA* cinkam esot noteikusi *UL* devu 25 mg diennaktī.
- 6 Tā kā strīdīgā produkta lietojums uzturā ievērojami – par 25 mg – pārsniedzot *EFSA* noteikto robežvērtību, tas neesot derīgs lietošanai cilvēku uzturā un neesot nekaitīgs, un līdz ar to uz to attiecoties *LMSVG* 5. panta 1. punkta 1) apakšpunktā paredzētais aizliegums laist tirgū.
- 7 Apstrīdot šo lēmumu, citastarp tika norādīts, ka nedz Austrijā, nedz citur Eiropā nav vienoti noteiktas saistošas vitamīnu un minerālvielu maksimālās devas uztura bagātinātājos. *EFSA* noteiktā *UL* neesot nozīmīga. Pat *EFSA* esot secinājusi, ka lielākā patēriņa deva, kurai nav novērotas blakusparādības, ir aptuveni 50 mg diennaktī.
- 8 Strīdīgais produkts sava cinka satura dēļ gan neesot derīgs neierobežotai ilgtermiņa lietošanai, tomēr pārtikas nekaitīgums tiek nodrošināts, ja netiek lietots neviens cits cinku saturošs produkts. Turklāt, kā teikts produktam pievienotajā informācijā, uztura bagātinātāja lietošana esot jāierobežo, lai tā nepārsniegtu astoņas nedēļas, un nedrīkstot vienlaikus lietot citus cinku saturošus preparātus.

Īss lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pamatojuma izklāsts

- 9 Tā kā Savienības tiesību normu pareiza piemērošana nešķiet tik acīmredzama, lai nebūtu iemesla pamatotām šaubām, atbilstoši *LESD* 267. pantam tiek iesniegti

sākumā izklāstītie prejudiciālie jautājumi ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

- 10 Saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 14. panta 1. punktu pārtiku nelaiž tirgū, ja tā nav nekaitīga. Attiecīgā valsts tiesību akta *LMSVG* 5. pantā ir noteikts, ka ir aizliegts laist tirgū pārtikas produktu, kas nav nekaitīgs Regulas Nr. 178/2002 14. panta izpratnē.

Pirmais jautājums

- 11 Pirmā prejudiciālā jautājuma nolūks ir noskaidrot, vai vienīgi tad, ja pastāv Regulas Nr. 178/2002 14. panta 5. punktā minētie apstākļi, kuru dēļ pārtika nav lietojama cilvēku uzturā (piesārņojuma dēļ, ko radījis kāds svešķermenis vai kas cits, vai pūšanas, bojāšanās vai trūdēšanas dēļ), pārtika ir uzskatāma kā nederīgu lietošanai cilvēku uzturā Regulas Nr. 178/2002 14. panta 2. punkta b) apakšpunkta – kopsakarā ar 14. panta 5. punktu – izpratnē.
- 12 Saskaņā ar Regulas Nr. 178/2002 14. panta 2. punkta b) apakšpunktu ir uzskatāms, ka pārtika nav nekaitīga, ja ir domājams, ka tā nav derīga lietošanai cilvēku uzturā. Šā panta 5. punkta formulējums paredz, ka, nosakot, vai pārtika ir nederīga lietošanai cilvēku uzturā, ir “jāņem vērā” tajā minētie iemesli, kuru dēļ pārtika nav lietojama cilvēku uzturā.
- 13 Saskaņā ar viedokli, ko apstrīdētajā lēmumā pauž arī atbildētāja, no šā formulējuma ir izsecināms, ka šajā normā minētie apstākļi nav izšķiroši tam, vai kāds pārtikas produkts ir kvalificējams kā nederīgs lietošanai uzturā, un līdz ar to 5. punktā izklāstītajam sastāvam var atbilst arī citi apstākļi. Šāda izpratne atbilst *LMSVG* 5. panta 5. punkta 2. apakšpunkta formulējumam, kurā pārtikas produkts definēts kā nederīgs lietošanai cilvēku uzturā, ja netiek nodrošināta iespēja tos lietot atbilstoši “paredzētajai lietošanai”.
- 14 Cits viedoklis ir tāds, ka pārtiku var uzskatīt par nederīgu lietošanai cilvēku uzturā, ja pastāv Regulas Nr. 178/2002 14. panta 5. punktā minētie iemesli. Par to citastarp liecinot tas, ka šeit izmantota frāze “ņem vērā”. Frāzes “cilvēku uzturā [...] nav lietojama” [vācu valodas versijā: “[...] ir kļuvusi nelietojama”] izmantojums liecinot, ka Savienības likumdevējs ir ņēmis vērā izmaiņas pārtikas produkta materiālajā sastāvā vienīgi Regulas Nr. 178/2002 14. panta 5. punktā minēto iemeslu dēļ, nevis citus iespējamus iemeslus, kuru dēļ kāds pārtikas produkts būtu nederīgs lietošanai cilvēku uzturā.
- 15 Eiropas Savienības Tiesa 2021. gada 2. septembra spriedumā *Toropet* (C-836/19, EU:C:2021:668) ir nospriedusi, ka Regulas Nr. 178/2002 14. panta 5. punktā ir paredzēts, ka pārtika, kas ir nederīga lietošanai cilvēku uzturā, ir tāda, “kas cilvēku uzturā nav lietojama piesārņojuma dēļ, kuru radījis kāds svešķermenis vai kas cits, vai pūšanas, bojāšanās vai trūdēšanas dēļ”.

Par otro jautājumu

- 16 Ja atbilde uz pirmo jautājumu būtu noliedzīga, rodas jautājums, vai papildus Regulas Nr. 178/2002 14. panta 5. punktā minētajiem iemesliem pastāv citi iemesli, kuru dēļ pārtika nav derīga lietošanai cilvēku uzturā.
- 17 Kā iepriekš izklāstīts, ja strīdīgo pārtikas produktu, kas ir uztura bagātinātājs, lieto uzturā atbilstoši paredzētajai lietošanai, ievērojami tiek pārsniegta *EFSA* noteiktā “*Zink-Zinkcitra*” robežvērtība.
- 18 Saskaņā ar *LMSVG* 5. panta 5. punkta 2. apakšpunktu pārtikas produkti nav derīgi lietošanai cilvēku uzturā, ja netiek nodrošināta iespēja tos lietot atbilstoši to paredzētajai lietošanai.
- 19 Saskaņā ar doktrīnā pārstāvētu viedokli uz jautājumu, kad iespēja pārtikas produktu lietot atbilstoši tā paredzētajai lietošanai vairs nav nodrošināta, ir jāatbild, veicot izsvērtu vērtējumu, kurā ņemti vērā visi apstākļi un kura pamatā ir patērētāju tiesiskā paļāvības ievērošana.
- 20 *Österreichischer Verwaltungsgerichtshof* [Austrijas Augstākā administratīvā tiesa] ir atzinusi, ka *ÖLB*, kas pielīdzināms objektīvam lietpratēju atzinumam, tekstā ir atspēkojami atspoguļots tas, ko būtībā sagaida vidēji informēts, uzmanīgs un saprātīgs patērētājs.
- 21 2016. gadā *ÖLB* tekstā ieteiktā maksimālā cinka deva bija 15 mg diennaktī. Nesen Vācijā veiktā novērtējumā kā maksimālā ieteicamā deva uztura bagātinātājos tika norādīti 6,5 mg cinka diennaktī. Šveicē nesen ar rīkojumu kā maksimālais rādītājs tika noteikti 5,3 mg cinka diennaktī uztura bagātinātājos. Itālijas tiesību aktos ir nostiprināts maksimālais rādītājs 15 mg cinka diennaktī uztura bagātinātājos.

Par trešo jautājumu

- 22 Ja atbilde uz otro jautājumu būtu apstiprinoša, rodas jautājums, vai *EFSA* atsauces rādītājs attiecībā uz cinku ir jāizmanto vispārēji, vai tomēr ir pieļaujams kāds pārsniegums, ja produktam ir pievienota informācija Regulas Nr. 178/2002 14. panta 3. punkta b) apakšpunkta izpratnē, ka produkts ir derīgs tikai konkrētam personu lokam, un ja nedrīkst vienlaikus lietot nevienu citu cinku saturošu preparātu un ja lietošana ir ierobežota, proti, nepārsniedz dažas nedēļas.
- 23 Kā teikts pieteicējas iesniegtajā uztura speciālista un pārtikas zinātnieka 2022. gada 9. maija atzinumā, strīdīgais produkts atbilst īpašajām prasībām attiecībā uz uztura bagātinātājiem.
- 24 *EFSA* esot konstatējusi, ka 50 mg/diennaktī ir lielākā patēriņa deva, kurai nav novērotas blakusparādības (*No Observed Adverse Effect Level*) [latviešu valodas versijā: “nenovērojamās nelabvēlīgās ietekmes līmenis”]. Balstoties uz šo devu un piemērojot drošības koeficientu, *EFSA* esot nonākusi pie *UL* 25 mg/diennaktī pieaugušajiem. *UL* apzīmējot kādas uzturvielas ilgstošu kopsatēriņu diennaktī no visiem avotiem, kas nav saistīti ar nelabvēlīgas ietekmes rašanās risku. Tāpēc *UL* neesot toksikoloģiskā robežvērtība, kuras pārsniegšana radītu risku veselībai.

- 25 Atzinuma kopsavilkumā ir secināts, ka produkts, ko paredzēts laist tirgū kapsulu veidā ar aptuveno cinka devu 30 mg/diennaktī, atbilst prasībām attiecībā uz uztura bagātinātājiem. 30 mg cinka deva papildus parastajam uzturam izraisītu *UL* pārsniegšanu cilvēkiem, kuri ar pātiku jau patērē ļoti daudz cinka. Tātad strīdīgais produkts neesot derīgs neierobežotai ilgtermiņa lietošanai.
- 26 Tāpēc arī uz produkta etiķetes esot obligāti jānorāda, ka uztura bagātinātāja lietošana ir jāierobežo, lai tā nepārsniegtu astoņas nedēļas. Turklāt esot jānorāda, ka uztura bagātinātājs ir derīgs vienīgi pieaugušajiem un ka nedrīkst vienlaikus lietot nevienu citu cinku saturošu preparātu.

DARBA VERSIJA